

Katedra Analiz Przestrzennych
i Rynku Nieruchomości

Katedra Gospodarki
Nieruchomościami i Systemów
Informacji Geograficznej

Katedra Geografii
Społeczno-Ekonomicznej

Komisja Obszarów Wiejskich
Polskie Towarzystwo
Geograficzne

Komitet Przestrzennego
Zagospodarowania Kraju
PAN

XXXVI SEMINARIUM GEOGRAFII WSI Współczesne kierunki badań w gospodarowaniu przestrzenią wiejską Olsztyn, 21-22 czerwca 2021 r.

METODA SZACOWANIA RZECZYWISTEJ LICZBY LUDNOŚCI W STREFIE PODMIEJSKIEJ. PRZYKŁAD GMINY CZERNICA (POWIAT WROCŁAWSKI)

dr hab. Robert Szymtykie, mgr Katarzyna Kuzara
Uniwersytet Wrocławski

WPROWADZENIE

Jednym z największych problemów w zakresie analiz demograficznych jest spadek wiarygodności statystyk ludnościowych. Przyczyną trudności w weryfikacji rzeczywistej liczby ludności są masowe migracje, które upowszechniły się wraz z rozwojem społeczno-gospodarczym społeczeństw oraz postępem technicznym. Brak kontroli ruchu migracyjnego po zniesieniu obowiązku meldunkowego w Polsce, uwidocznili rozbieżności między danymi rejestrowanymi w statystykach publicznych, a rzeczywistą liczbą mieszkańców w pewnych obszarach. Największe różnice występują na terenach podmiejskich, które stały się atrakcyjnym miejscem zamieszkania dla ludności uciekającej przed miejskim zgiełkiem. Większość istniejących opracowań dotyczących suburbanizacji rezydencjonalnej opiera się na zobrazowaniu jej skali na podstawie analiz o wielkości i intensywności ruchu budowlanego na obszarach podmiejskich, nie odzwierciedlając tym samym aspektu wielkości ruchu migracyjnego. Celem prezentowanego badania jest przedstawienie metody szacowania rzeczywistej liczby ludności w jednostkach statystycznych na podstawie analizy danych o osobach zameldowanych z rejestru PESEL oraz danych przestrzennych z Bazy Danych Obiektów Topograficznych. Wyniki opracowania ukazane zostaną na przykładzie gminy Czernica, charakteryzującej się intensywnym ruchem budowlanym związanym z napływem ludności miejskiej z pobliskiego Wrocławia. Przeprowadzone badania pozwoliły na wyróżnienie obszarów różniących się poziomem niedoszacowania rzeczywistej liczby ludności.

Materiał i metody

W zastosowanej metodzie szacowania rzeczywistej liczby ludności zintegrowano dostępne dane statystyczne z rejestru Powszechnego Elektronicznego Systemu Ewidencji Ludności z 2012 r. z wektorowymi danymi przestrzennymi z Bazy Danych Obiektów Topograficznych z 2013 r. Metoda umożliwia oszacowanie liczby ludności na poziomie najmniejszych jednostek statystycznych. Wskaźnik skonstruowano przez zsumowanie liczby osób zamieszkałych w budynkach wielorodzinnych (według rejestru PESEL) z iloczynem średniej liczby osób przypadającej na 1 lokal mieszkaniowy (według rejestru PESEL) i liczby budynków jednorodzinnych (dane BDOT).

$$W_{LR} = L_W + \frac{L_s}{M} \cdot B_J$$

gdzie:

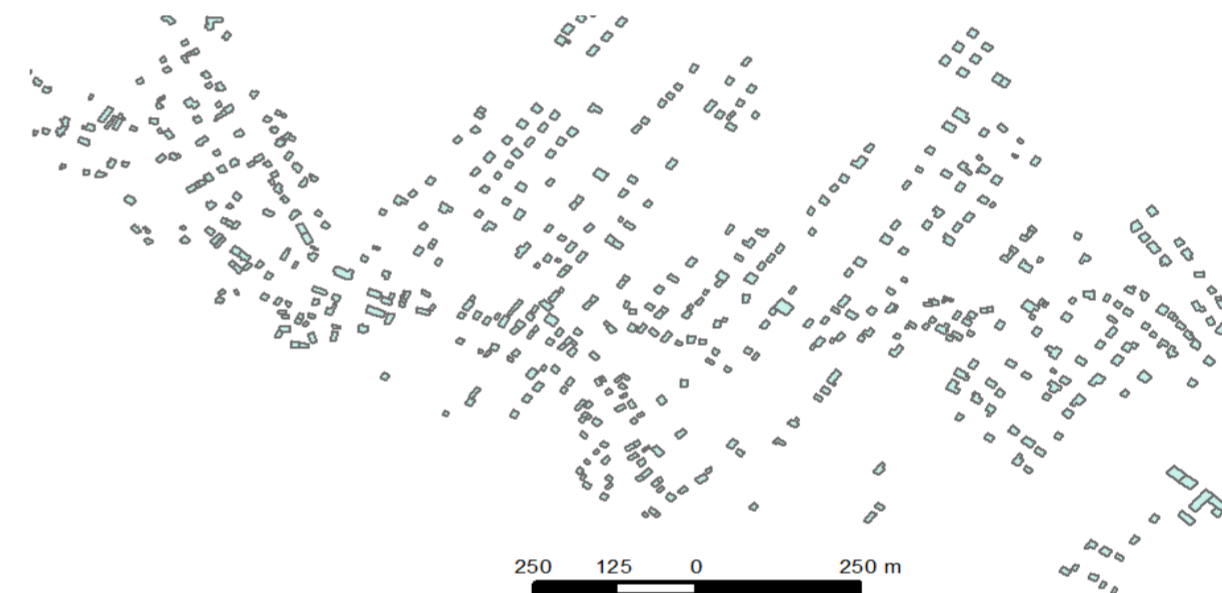
W_{LR} – rzeczywista liczba ludności

L_W – liczba ludności zamieszkałej w budynkach wielorodzinnych (rejestr PESEL)

L_s – średnia liczba ludności (rejestr PESEL)

M – liczba mieszkań jednorodzinnych (rejestr PESEL)

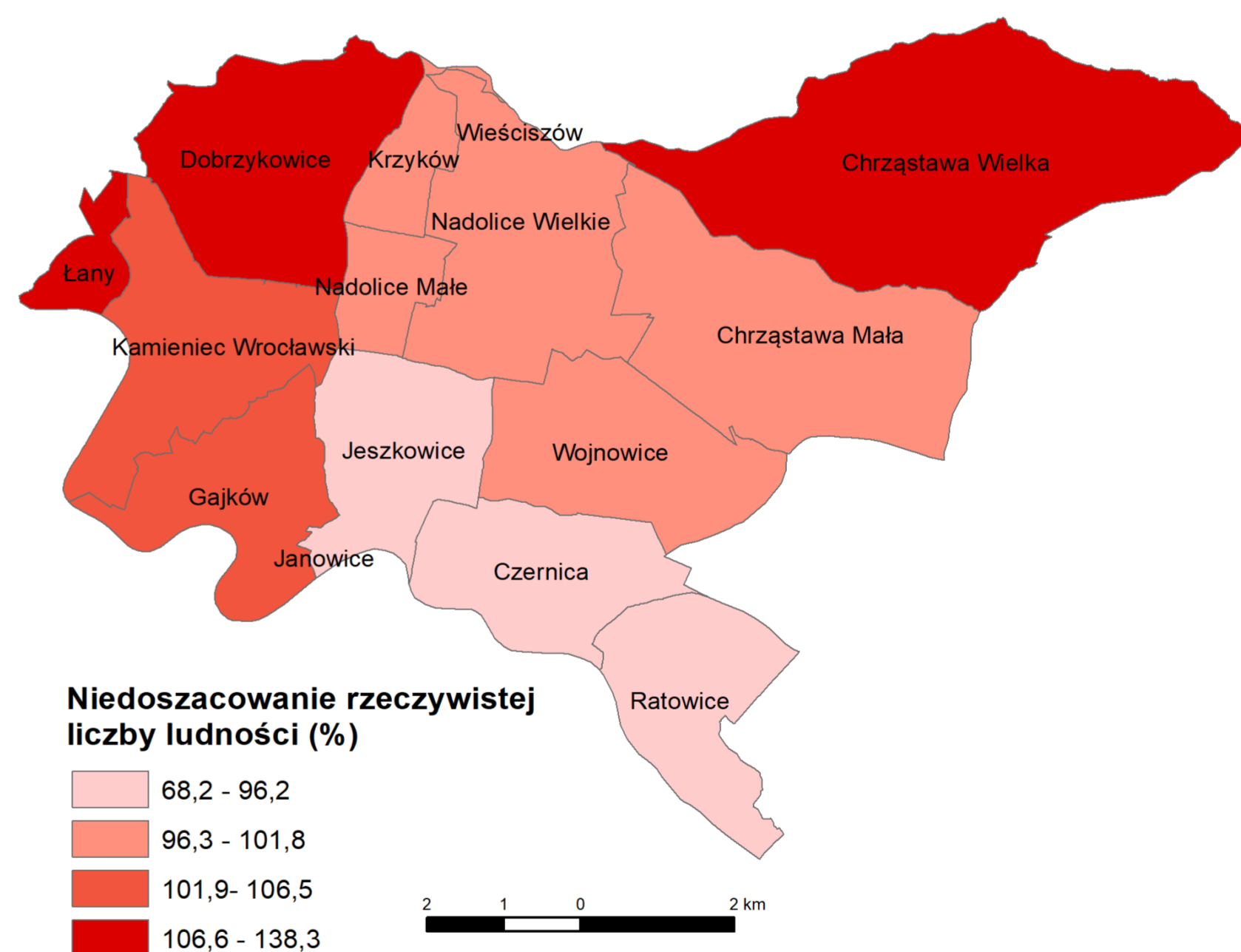
B_J – liczba budynków jednorodzinnych (BDOT)

Ryc. Fragment zabudowy mieszkaniowej w gminie Czernica

REZULTATY

Poziom rozbieżności pomiędzy liczbą ludności rzeczywiście zamieszkującą teren gminy Czernica i danymi statystycznymi pochodzącymi z oficjalnych rejestrów demograficznych przekracza 60%. Do miejscowości charakteryzujących się największymi różnicami należą: Dobrzykowice (138,27%), Chrzęstawa Wielka (116,26%), Łany (113,76%), Gajków (106,17%) i Kamieniec Wrocławski (105,66%). Wymienione miejscowości, za wyjątkiem Chrzęstawy Wielkiej, położone są przy granicy administracyjnej z gminą miejską Wrocław lub w jej pobliżu jak w przypadku Gajkowa. Obszar Chrzęstawy Wielkiej, zlokalizowanej we wschodniej części gminy Czernica, przylega od południowo-wschodu do granicy powiatu oławskiego, znajdując się jednocześnie w strefie podmiejskiej jednego z miast satelickich aglomeracji wrocławskiej, jakim jest Jelcz-Laskowice. Pomędzy wspomnianymi miejscowościami znajduje się strefa, stanowiąca atrakcyjne miejsce zamieszkania, wyznaczona przez przenikanie się zasięgu dwóch stref podmiejskich – Wrocławia i Jelcza-Laskowice.

DYSKUSJA I WNIOSKI

1. W gminie Czernica, należącej do strefy podmiejskiej Wrocławia, występują znaczące różnice pomiędzy liczbą osób zameldowanych, ujętą w oficjalnych statystykach, a liczbą osób rzeczywiście mieszkającą na tym obszarze. Poziom niedoszacowania liczby ludności faktycznie zamieszkałej ten obszar wynosi ponad 60%. Przyczyną tego zjawiska jest zaprzestanie zgłaszania odpowiednim instytucjom zmiany adresu zameldowania, tożsamego z nowym adresem zamieszkania przez osoby przeprowadzające się z centrów miast na tereny położone w ich bliskim otoczeniu.
2. Zróźnicowanie dynamiki rozwoju suburbanizacji rezydencjonalnej jest ściśle powiązane ze spadkiem atrakcyjności potencjalnego miejsca zamieszkania wraz z rosnącą odległością od miasta.
3. Przyjęta metoda stanowi odwzorowanie dysproporcji występujących pomiędzy liczbą osób zameldowanych w gminie Czernica, a liczbą osób mieszkających na tym obszarze w rzeczywistości. Oszacowana rzeczywista liczba ludności na przykładzie wybranej gminy, obrazuje skalę niedoszacowania zjawisk migracyjnych w strefie podmiejskiej Wrocławia, reprezentowanych przez oficjalne statystyki.
4. Opracowana metoda prezentuje tendencje migracyjne w strefie podmiejskiej Wrocławia bez określenia szczegółowych zdarzeń demograficznych oraz cech demograficznych populacji. Największą zaletą przedstawionej metody jest prostota jej konstrukcji oraz możliwość uzyskania wyników dla najmniejszego poziomu szczegółowości – jednostek statystycznych.

PATRONAT HONOROWY

Marszałek
Województwa Warmińsko-Mazurskiego
Gustaw Marek Brzezin

JM Rektor Uniwersytetu
Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie
dr hab. Jerzy Przyborowski, prof. UWM

Dziekan Wydziału Geoinżynierii
UWM w Olsztynie
dr hab. inż. Dariusz Popielarczyk, prof. UWM

Dziekan Wydziału Rolnictwa i Leśnictwa
UWM w Olsztynie
prof. dr hab. inż. Krzysztof J. Jankowski